

TUUSNIEMEN KUNTA
SIVISTYSTOIMEN JOHTOSÄÄNTÖ

~~Hyväksytty kunnanvaltuustossa 9.11.2015~~

Hyväksytty kunnanvaltuustossa xx.xx.2016 § xx

~~Tulee voimaan 1.1.2016~~

Tulee voimaan 1.1.2017

1 § Toiminta-ajatus

Sivistystoimen toiminnan tarkoituksena on tarjota lapsille, nuorille ja aikuisille laadukkaat kouluolosuhteet sekä edellytykset kasvamiseen, harrastamiseen ja itsensä kaikinpuoliseen kehittämiseen. Sivistystoimi tarjoaa kuntalaisille elämässä tarvittavia valmiuksia järjestämällä lapsi- ja oppijakeskeistä kasvatusta ja opetusta sekä monipuolisia kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintamahdollisuuksia. Sivistystoimen toiminnassa tärkeää ovat ihmisten ja luontoympäristön kunnioittamiseen sekä kotiseudun arvostaminen

Toimintavaltuudet perustuvat kunnanvaltuuston hyväksymään talousarvioon ja taloussuunnitelmaan.

2 § Sivistyslautakunta

Tehtäväalueet:

1. Perusopetus ja esiopetus
2. Lukiokoulutus
3. Kirjastopalvelut
4. Kansalaisopistopalvelut
5. Vapaa-aikapalvelut (nuoriso, liikunta, kulttuuri, museo)
6. Muu koulutus
7. Varhaiskasvatus (päivähoito, aamu- ja iltapäivätoiminta)
8. Kotihoidontuet

Lautakunnassa on seitsemän (7) jäsentä ja kullakin henkilökohtainen varajäsen. Lautakuntaan valittavista jäsenistä vähintään neljän, siihen mukaan lukien jäsenistä puheenjohtajaksi valittavan henkilön, on oltava valtuutettu tai varavaltuutettu.

Lautakunnan esittelijänä toimii toimialajohtaja (lukion ja yhtenäiskoulun rehtori) sekä valmistelijana vapaa-aikasihteeri ja perhepäivähoidon ohjaaja toimenkuvansa mukaisesti.

Nuorisovaltuuston nimeämällä 15 vuotta täyttäneellä edustajalla on kutsuttaessa läsnäolo- ja puheoikeus nuoria koskevissa asioissa.

3 § Lautakunnan ratkaisovalta

1. sivistyslautakunnan tehtävänä on toimia tehtäväalueensa lainsäädännön ja muiden säädösten tarkoittamana kunnan monijäsenisenä toimielimenä
2. päättää kunnan opetustoimeen kuuluvien koulujen osalta niistä toimialaansa kuuluvista asioista, jotka lailla tai asetuksella on määrätty kunnan tehtäväksi ja joita tämän tai muun kunnan säännön mukaan ei ole annettu muille viranhaltijoille tai toimielimille
3. vastaa yhteistoiminta- ja isäntäkuntasopimuksen mukaisista tehtävistä kansalais- ja kirjastopalvelujen järjestämisessä

4. johtaa ja kehittää kunnan sivistystoimea, hyväksyy painopistealueet, tavoitteet ja seuraa niiden toteutumista sekä huolehtii koulutuksen ja sen vaikuttavuuden arvioinnista
5. päättää koulujen käytössä olevista tuntimääristä
6. suorittaa opettajien siirtämisen koululaitoksen toiseen virkaan
7. päättää koulukuljetusten periaatteista
8. päättää lukion yksityisoppilaan tutkintomaksusta
9. hyväksyy peruskoulun ja lukion opetussuunnitelmat ja vuotuiset työsuunnitelmat mukaan lukien esiopetus
10. päättää oppilaiden lähikoulusta
11. päättää erityis- ja kokeilulupien hakemisesta
12. vahvistaa tarvittaessa oppilas/opiskelijakunnan, nuorisovaltuuston, kerhojen säännöt ja muut mahdolliset järjestyssäännöt
13. päättää oppilaaksi/opiskelijaksi ottamisen perusteista
14. päättää vastoin huoltajan tahtoa tapahtuvasta erityisen tuen järjestämisestä ja sen purkamisesta
15. päättää oppilaan erottamisesta tai opiskelijan opiskelusta pidättämisestä
16. päättää avustusten jakoperusteista
17. päättää tehtäväalueensa hankkeisiin osallistumisesta, rahoituksen hakemisesta ja loppuraporttien/selvityksien hyväksymisestä
18. päättää varhaiskasvatustoiminnan maksujen perusteista

4 § Viranhaltijoiden ratkaisovalta

A Toimialajohtaja

1. ~~myöntää luvan koulunkäynnin aloittamiseen yhtä vuotta säädettyä myöhemmin tai aiemmin~~
2. ~~päättää koulukuljetusten järjestämisestä~~

3. ~~päättää oppikirja- ja koulutarvikehankinnoista tarvittaessa~~
4. ~~päättää koulun aloittamisajasta, koulun työpäivistä ja vapaapäivistä~~
5. ~~päättää oppilaan pidennetystä oppivelvollisuudesta ja erityisestä tuesta~~
6. ~~päättää pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen purkamisesta~~
7. ~~päättää oppilaan oikeudesta jatkaa koulunkäyntiään perusopetuslaissa mainitun oppivelvollisuuden jälkeen~~
8. ~~määrää kotiopetuksessa olevan oppilaan edistymistä varten tarvittavan tutkivan opettajan~~
9. ~~päättää kunnan ulkopuolella asuvien oppilaaksi ottamisesta esi- ja perusopetukseen~~
10. ~~määrää luottamustoimiset rehtorit ja vararehtorit~~
11. ~~päättää rehtoreiden vuosittaisista opetustuntimääristä (toimialajohtajan osalta hänen esimiehensä eli kunnanjohtaja)~~
12. ~~vahvistaa lukuvuosittaiset täydennyskoulutussuunnitelmat~~

B Koulun rehtori

1. ~~johtaa, kehittää ja valvoo koulun toimintaa ja ottaa osaa opetustyöhön~~
2. ~~päättää alaistensa viranhaltijoiden ja työntekijöiden työnjaosta~~
3. ~~määrää luokanvalvojan ja lukiossa ryhmänohjaajan~~
4. ~~määrää oppilaskunnan ohjaajana toimivan opettajan~~
5. ~~vastaa koulunsa opetussuunnitelman ja vuosisuunnitelman laadinnasta~~
6. ~~päättää opettajien sijaisten ottamisesta (alle 3 kk)~~
7. ~~tekee määräaikaisen hallintopäätöksen oppilaalle annettavasta erityisestä tuesta (=erityisen tuen päätös) ko. oppilaasta tehdyn pedagogisen selvityksen perusteella~~
8. ~~tekee hallintopäätöksen erityisen tuen lopettamisesta oppilaalle tehdyn uuden pedagogisen selvityksen perusteella~~
9. ~~päättää perusopetuslain ja lukiolain mukaisista erityisistä opetusjärjestelyistä~~
10. ~~suorittaa valinnaisaineen vaihtamisen~~

11. määrää tutkivan opettajan
12. antaa tilaisuuden hylätyn aineen suorittamiseen muuna kuin opetussuunnitelmaan perustuvaan suunnitelmaan merkittynä aikana
13. myöntää luvan oppilaan/opiskelijan poissaoloon yli 3 pv:n ajaksi ja antaa opettajalle oikeuden päättää oppilaan/opiskelijan poissaoloon enintään 3 päivän ajaksi
14. ottaa opiskelijat ja yksityisoppilaan
15. päättää opetusharjoittelijan ottamisesta
16. päättää opettajien koulutussuunnitelman mukaisista koulutuksista.
17. antaa viran ja tehtävien hoitoa ja käytöstä koskevan todistuksen oppilaitoksen viranhaltijalle ja työntekijälle
18. päättää oppilaan valinnaisaineista, jos huoltaja ei suorita valintaa määräajassa tai huoltajan valitsemaa opetusta ei voida järjestää
19. antaa kirjallisen varoituksen oppilaalle/opiskelijalle varattuaan oppilaalle/opiskelijalle ja huoltajille tilaisuuden tulla kuulluksi.
20. päättää opiskelun julkisuuden rajoittamisesta
21. päättää mahdollisuudesta suorittaa lukion opintoja opetukseen osallistumatta
22. päättää lukiolain mahdollistamien koulutuspalvelujen hankkimisesta koulun ulkopuolelta
23. päättää lukiossa muualla suoritettujen kurssien hyväksi lukemisesta
24. myöntää luvan lukion suoritusajan pidennykseen perustellusta syystä
25. myöntää luvan koulukiinteistön ja kouluhuoneiston tai koulutontin käyttöön koulun lukuvuoden aikana

A Rehtori (toimialajohtaja)

1. johtaa, kehittää ja valvoo koulun toimintaa ja ottaa osaa opetustyöhön.
2. myöntää luvan koulunkäynnin aloittamiseen yhtä vuotta säädettyä myöhemmin tai aiemmin
3. päättää koulukuljetusten järjestämisestä

4. päättää oppikirja- ja koulutarvikehankinnoista tarvittaessa
5. päättää koulun aloittamisajasta, koulun työpäivistä ja vapaapäivistä
6. päättää oppilaan pidennetystä oppivelvollisuudesta ja erityisestä tuesta
7. päättää pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen purkamisesta
8. päättää oppilaan oikeudesta jatkaa koulunkäyntiään perusopetuslaissa mainitun oppivelvollisuuden jälkeen
9. määrää kotiopetuksessa olevan oppilaan edistymistä varten tarvittavan tutkivan opettajan
10. päättää kunnan ulkopuolella asuvien oppilaaksi ottamisesta esi- ja perusopetukseen
11. päättää apulaisrehtorin opetustuntimääristä (rehtorin osalta hänen esimiehensä eli kunnanjohtaja)
12. vahvistaa lukuvuosittaiset täydennyskoulutussuunnitelmat
13. päättää alaistensa viranhaltijoiden ja työntekijöiden työnjaosta
14. määrää luokanvalvojan ja lukiossa ryhmänohjaajan
15. määrää oppilaskunnan ohjaajana toimivan opettajan
16. vastaa lukion opetussuunnitelman ja vuosisuunnitelman laadinnasta
17. tekee määräaikaisen hallintopäätöksen oppilaalle annettavasta erityisestä tuesta (erityisen tuen päätös) ko. oppilaasta tehdyn pedagogisen selvityksen perusteella
18. tekee hallintopäätöksen erityisen tuen lopettamisesta oppilaalle tehdyn uuden pedagogisen selvityksen perusteella
19. päättää perusopetuslain ja lukiolain mukaisista erityisistä opetusjärjestelyistä
20. määrää tutkivan opettajan
21. antaa tilaisuuden hylätyn aineen suorittamiseen muuna kuin opetussuunnitelmaan perustuvaan suunnitelmaan merkittynä aikana
22. ottaa opiskelijat ja yksityisoppilaan
23. päättää opetusharjoittelijan ottamisesta

24. päättää opettajien koulutussuunnitelman mukaisista koulutuksista
25. antaa viran ja tehtävien hoitoa ja käytöstä koskevan todistuksen oppilaitoksen viranhaltijalle ja työntekijälle
26. antaa kirjallisen varoituksen oppilaalle/opiskelijalle varattuaan oppilaalle/opiskelijalle ja huoltajille tilaisuuden tulla kuulluksi
27. päättää opiskelun julkisuuden rajoittamisesta
28. päättää mahdollisuudesta suorittaa lukion opintoja opetukseen osallistumatta
29. päättää lukiolain mahdollistamien koulutuspalvelujen hankkimisesta koulun ulkopuolelta
30. päättää lukiossa muualla suoritettujen kurssien hyväksi lukemisesta
31. myöntää luvan lukion suoritusajan pidennykseen perustellusta syystä
32. myöntää luvan koulukiinteistön ja kouluhuoneiston tai koulutontin käyttöön koulun lukuvuoden aikana

B. Apulaisrehtori

1. toimii rehtorin poissa ollessa tämän varahenkilönä
2. myöntää luvan oppilaan/opiskelijan poissaoloon yli 3 pv:n ajaksi ja antaa opettajalle oikeuden päättää oppilaan/opiskelijan poissaoloon enintään 3 päivän ajaksi
3. vastaa peruskoulun opetussuunnitelman ja vuosisuunnitelman laadinnasta
4. päättää opettajien sijaisten ottamisesta (max. 5 päiväksi)
5. päättää valinnaisaineen vaihtamisesta
6. päättää oppilaan valinnaisaineista, jos huoltaja ei suorita valintaa määräajassa tai huoltajan valitsemaa opetusta ei voida järjestää

C Opettajat

1. päättää oppikirjoista
2. päättää stipendien ja apurahojen jaosta, mikäli rahaston säännöissä ei toisin määrätä

D Vapaa-aikasihteeri

1. johtaa vapaa-aika- ja kulttuuripalveluja
2. päättää vapaa-aikatilojen ja välineistön käytöstä
3. myöntää avustukset lautakunnan ohjeistuksen mukaan ja valvoo avustusten käyttöä
4. päättää museaalisen aineiston sijoittelusta ja lainaamisesta
5. valmistelee sivistyslautakunnan kokouksissa käsiteltävät vapaa-aikatoimen asiat sekä huolehtii lautakunnan päätösten täytäntöönpanosta

E Perhepäivähoidon ohjaaja

1. päättää lasten ottamisesta päivähoitoon sekä päivähoidosta perittävistä maksuista lautakunnan vahvistamien perusteiden mukaisesti
2. päättää varhaiskasvatuksen alaisuuteen kuuluvien viran- ja toimensijaisten ottamisesta enintään 3 kuukaudeksi
3. ottaa enintään 3 kuukaudeksi tilapäisen työsopimussuhteisen henkilökunnan
4. päättää varhaiskasvatuksen alaisuuteen kuuluvan henkilökunnan vuosilomista ja niiden sijaisuuksista voimassa olevien määräysten mukaan
5. päättää sairasloman myöntämisestä varhaiskasvatuksen alaisuuteen kuuluvalla henkilökunnalla KVTES:n mukaan enintään 3 kuukaudeksi
6. osallistuu varhaiskasvatuksen palveluntuotantoon
7. valmistelee varhaiskasvatuksen alaisuuteen kuuluvat suunnitelmat ja vastaa niiden päivittämisistä
8. valmistelee sivistyslautakunnan kokouksissa käsiteltävät varhaiskasvatuksen alaisuuteen kuuluvat asiat sekä huolehtii lautakunnan päätösten täytäntöönpanosta
9. vastaa aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisestä sekä siihen liittyvän toimintasuunnitelman laatimisesta

5 § Erinäisiä määräyksiä

Kieltenopetus järjestetään Tuusniemen peruskoulun ja lukion opetussuunnitelmassa määrättyjen kieliohjelmien mukaisesti.

Kunnan koululaitokseen kuuluvissa kouluissa on sivistyslautakunnan päättämä määrä erityisluokkia. Erityisluokkien sijoittamisesta eri kouluihin päättää sivistyslautakunta.

Sopimus erityisopetuksen järjestämisestä

Oppilaalle, joka on siten vammautunut tai kehityksessään viivästynyt, ettei hän menesty peruskoulun muussa opetuksessa tai joka tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi ei sopeudu peruskoulun muuhun opetukseen ja jolle ei voida järjestää opetusta omassa kunnassa, järjestetään tilaisuus käydä toisen kunnan tai valtion tai yksityistä erityiskoulua tai – luokkaa siten kuin sivistyslautakunta asianomaisen ylläpitäjän/koulun kanssa sopii.

Kuopion kaupungin terveydenhuollon palvelualueen Tuusniemen vuodeosastolla potilaana oleville oppivelvollisille järjestetään POL:n mukaista opetusta. Opetuksen järjestäminen on Tuusniemen alakoulun ja Tuusniemen yläkoulun Tuusniemen yhtenäiskoulun tehtävä.

6 § Oppilaitosten nimet, sijoituspaikat ja opetuskieli

1. Tuusniemen yhtenäiskoulu, Keskitie 34-38, 71200 Tuusniemi
2. Tuusniemen lukio, Keskitie 34-38, 71200 Tuusniemi

Opetuskieli kaikissa oppilaitoksissa on suomi.

7 § Asiakirjojen allekirjoitus

Lautakunnan päätösten perusteella tehtävät sopimukset, sitoumukset ja muut asiakirjat allekirjoittaa toimialajohtaja, ellei toisin ole säädetty tai lautakunta toisin määrää.

Tuusniemen kunnan

MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTTAMISOHJELMA

Sosiaalilautakunta 01.09.2014 § 26
Kunnanvaltuusto 27.10.2014 § 43

Päivitetty versio
Sosiaalilautakunta 14.11.2016
Kunnanvaltuusto 19.12.2016

102 7/k

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	2
2. KOTOUTTAMISSUUNNITELMA	3
3. MAAHANMUUTTAKÄSITTEITÄ	4
4. KUNNAN PALVELUT TOIMIALOITTAIN	5
4.1 Kunnan henkilöstö	5
4.2 Tulkkauspalvelut	5
4.2 Sosiaali- ja terveystoimi	6
4.3 Asuminen	6
4.4 Varhaiskasvatus ja sivistystoimi	7
5. MUIDEN VIRASTOJEN PALVELUT MAAHANMUUTTAJILLE	8
5.1 Kansaneläkelaitos	8
5.2 Pohjois-Savon työ- ja elinkeinotoimisto	8
5.3 Järjestöt ja seurakunnat	9

MR T/k

1 JOHDANTO

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) tuli voimaan 1.9.2011. Laissa kotouttamisella tarkoitetaan ”kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla”. Kotouttamiseen ovat oikeutettuja kaikki maahanmuuttajat kotikuntalain tarkoittamassa asuinkunnassaan riippumatta siitä, onko maahanmuuton syy työperäisyys, pakolaisuus, paluumuutto, perheenjäsenyys, opiskelu jne.

Uudistunut kotouttamislaki velvoittaa kuntia laatimaan kuntakohtaisen maahanmuuttajien kotouttamisohjelman, joka sisältää suunnitelman maahanmuuttajien kotoutumista edistävästä toimenpiteistä ja palveluista, sekä osallistumaan maahanmuuttajien kotouttamisen seutukunnallisiin suunnitelmiin ja yhteistyöhön. Kotouttamisohjelma hyväksytään kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. TE-toimiston ja muiden viranomaisten on tarpeen mukaan osallistuttava oman toimialansa osalta ohjelman laatimiseen. Kotouttamisen toimenpano edellyttää tiivistä yhteistyötä kunnan eri toimialojen sekä työhallinnon ja elinkeinoelämän, kansaneläkelaitoksen, poliisin, järjestöjen, uskonnollisten yhteisöjen ja seurakuntien sekä muiden paikallisten tahojen välillä.

Kotoutumislain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan ja edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Lakia sovelletaan henkilöön, jolla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa, sekä henkilöön, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti.

Kotouttamislain tavoitteita edistäviä toimenpiteitä ovat alkukartoituksen alkuhaastattelu ja maahanmuuttajan kulloisenkin tilanteen edellyttämät tarkentavat toimenpiteet, joiden pohjalta laaditaan yhdessä maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelma. Kotoutumisen kannalta keskeistä on, että maahanmuuttaja oppii suomenkielen sekä yhteiskunnan ja työelämän toimintatavat tullakseen suomalaisen yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi. Tähän asti maahanmuuttajien ohjaaminen ei ole ollut suunnitelmallista Tuusniemen kunnassa. Maahanmuuttajat ovat käyttäneet olemassa olevia palveluja.

Tuusniemen kunnanhallitus 11.4.2016 § 34 päätti, että Tuusniemen kunta vastaanottaa vähintään 10 myönteisen oleskeluluvan saanutta turvapaikanhakijaa vuoden 2016 aikana. Kunnanvaltuusto hyväksyi esityksen 19.4.2016 § 4. Sosiaalitoimi päivitti tarvittavilta osin kustannusten korvauksen edellytyksenä olevan kotouttamisohjelman ja sopimuksen ELY-keskuksen kanssa. ELY-keskus korvaa kunnalle kaikki pakolaisista aiheutuvat yksilölliset toimeentulotuki-, tulkki- ja erityiskorvaukset, esim. vamman vuoksi aiheutuvat kulut terveyspalveluista korvataan. Lisäksi kunta saa laskennallista korvausta yksilöllisten kulujen päälle kolmen vuoden ajalta. ELY-keskusta laskutetaan näistä vuosittain. Laskutuksen hoitaa aikuissosiaalityö. Laskennallista korvausta saa jokaisesta vastaanotetusta henkilöstä.

2 KOTOUTTAMISSUUNNITELMA

Kotoutuminen on aina sekä maahan muuttaneen että vastaanottavan yhteiskunnan yhteinen prosessi. Kunnan peruspalveluissa on oltava riittävästi tietoa käytännön kotouttamisesta. Jokainen maahanmuuttaja on yksilö ja tarvitsee vaihtelevan määrän neuvontaa, ohjausta, koulutusta ja muita tukitoimia.

Kotoutumislaki edellyttää, että maahanmuuttajalle annetaan tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta. Maahanmuuttaja saa perustiedon oleskeluluvan saannin yhteydessä, viimeistään kotikunta- ja väestörekisteröinnin yhteydessä. Perustietoa annetaan oikeuksista ja velvollisuuksista sekä yhteiskunnassa että työelämässä. Perustietoa Suomesta -opas on kotouttamislain mukainen tietopaketti 12 eri kielellä www.tem.fi/julkaisut/esitteet/perustietoa-suomesta. Perustietoaineiston sisällön tuottamisesta ja ajantasaisuudesta vastaavat valtion viranomaiset.

Kotoutumislaisissa korostetaan viranomaisen velvoitetta antaa ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävistä toimenpiteistä, palveluista ja työelämästä. Tuusniemen kunnassa ohjaus ja neuvonta toteutetaan kunnan toimipisteissä osana normaalia palveluprosessia.

Maahanmuuttajalle laadittavassa alkukartoituksessa arvioidaan maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Alkukartoituksen pohjalta ratkaistaan se, tarvitaanko maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelma, joka on yksilöllinen suunnitelma toimenpiteistä ja palveluista riittävän suomen tai ruotsin kielen taidon sekä muiden yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien tietojen ja taitojen hankkimiseksi.

Kotoutumissuunnitelma laaditaan aina työttömälle työnhakijalle tai toimeentulotuen saajalle. Työttömien työnhakijoiden osalta alkukartoituksesta ja kotoutumissuunnitelmasta vastaa TE-toimisto (tarvittaessa yhdessä kunnan kanssa), toimeentulotukea saavien osalta Tuusniemen kunta. Muille maahanmuuttajille alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma laaditaan tarvittaessa. Kunnassa maahanmuuttajan alkukartoituksen ja kotouttamissuunnitelmista vastaa se taho, jonka palveluiden piiriin maahanmuuttajia ensisijaisesti kuuluu tai hakeutuu. Maahanmuuttajan tilanteesta riippuen alkukartoitus- ja/tai kotouttamissuunnitelma tehdään yhteistyössä sosiaalityön kanssa.

Alkukartoituksen tekeminen käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta ja kotoutumissuunnitelma laaditaan viimeistään kolmen vuoden kuluttua oleskeluluvan tai -kortin myöntämisestä. Ensimmäinen suunnitelma laaditaan enintään yhdeksi vuodeksi. Sen on oltava mahdollisimman konkreettinen ja aikataulutettu toimenpideohjelma, jossa huomioidaan myös maahanmuuttajan perhe. Kotouttamissuunnitelmassa sovi- taan suomen kielen opiskelusta, muusta mahdollisesta opiskelusta tai ammatinvalinnanohjauksesta, työharjoittelusta, valmistavasta opetuksesta, lasten ja nuorten kotoutumisen tukemisesta sekä muista vastaavista asioista. Kielitaidon tavoitetasoksi on valtakunnallisesti asetettu taso B1.1, jolla selviytyy tavallisissa suullisissa ja kirjallisissa kielenkäyttöti-

lanteissa sekä työssä että vapaa-aikana. Tason saavuttaminen edellyttää noin 45 opintoviikon mittaista koulutuskokonaisuutta.

Alaikäiselle lapselle laaditaan tarvittaessa oma kotoutumissuunnitelma. Suunnitelma sovitetaan yhteen perheen kotoutumissuunnitelman ja alaikäiselle laadittavien muiden asiaan liittyvien suunnitelmien kanssa. Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä lapsen tai nuoren ja hänen huoltajansa tai edustajansa kanssa. Alaikäiselle ilman huoltajaa tullee ja oleskeluluvan saaneelle laaditaan aina oma kotoutumissuunnitelma.

Kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston, joka laatii maahanmuuttajan kanssa kotouttamissuunnitelman, on selvitettävä maahanmuuttajalle suunnitelmasta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvat oikeudet ja velvollisuudet kirjallisesti ja maahanmuuttajan pyynnöstä suullisesti siten, että hän ne ymmärtää. Kotouttamissuunnitelman laatineen tahon on aktiivisesti tarjottava maahanmuuttajalle tämän kotouttamissuunnitelmaan sisältyviä toimenpiteitä ja palveluja käytettäväksi osoitettujen määrärahojen puitteissa.

Maahanmuuttajan on noudatettava suunnitelmaansa sekä hakeuduttava ja osallistuttava säännöllisesti kotouttamissuunnitelmaan sisältyvään suomen tai ruotsin kielen opetukseen ja muihin suunnitelmassa sovittuihin toimenpiteisiin ja palveluihin. Jos maahanmuuttaja kieltäytyy ilman pätevää syytä kotouttamissuunnitelman laatimisesta, sen tarkistamisesta tai osallistumasta kotouttamissuunnitelmassa yksilöidysti sovittuun toimenpiteeseen, hänen oikeuttaan kotouttamistukena maksettavaan etuuteen voidaan rajoittaa siten kuin työtömyysturvalaissa säädetään tai alentaa siten kuin toimeentulotuesta annetussa laissa säädetään. Kotouttamissuunnitelman toteutumista on seurattava.

Kotouttamissuunnitelman aikana maahanmuuttajan tulona on kotouttamistuki, joka koostuu työmarkkinatuesta ja toimeentulotuesta. Edellä mainitut tuet maksetaan vain, mikäli maahanmuuttajalla on oikeus ko. tukiin lainsäädännön perusteella.

3 MAAHANMUUTTAJAKÄSITTEITÄ

Kotoutuminen tarkoittaa maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen. Kotoutumisen tavoitteena on maahan muuttajan sopeutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan ja uusien tietojen, taitojen ja toimintatapojen omaksuminen. Ne auttavat häntä osallistumaan aktiivisesti uuden kotikuntansa elämänmenoon. Kielen oppiminen ja tieto suomalaisesta yhteiskunnasta ovat kotoutumisen tärkeitä edellytyksiä. Kotoutumisprosessi on yksilöllinen ja sopeutuminen vaatii maahanmuuttajilta eri määrän aikaa ja tuki-palveluita eli kotouttamistoimia.

Kotouttaminen taas tarkoittaa kotoutumisen edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla. Kotouttamisen tarkoitus on tarjota maahan-

muuttajalle mahdollisimman pian maahantulon jälkeen mahdollisuus hankkia suomalaisen yhteiskunnan aktiivisen ja tasavertaisen jäsenen tarvitsemat valmiudet. Kotouttamistimenpiteiden tulee lähteä maahanmuuttajan omista tarpeista ja perehdyttää tarvittaessa myös arkielämän taitoihin.

Maahanmuuttaja on Suomeen muuttanut henkilö, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla, oleskelukortilla tai rekisteröidyllä oleskeluoikeudella. Maahanmuuttaja (engl. immigrant) on yleiskäsite, jota käytetään kuvaamaan kaikkia maahan muuttaneita kuten pakolaisia, turvapaikanhakijoita, siirtolaisia ja paluumuuttajia.

Pakolainen on henkilö, joka pelkää joutuvansa kotimaassaan vainotuksi rodun, uskonnon, kansalaisuuden, sosiaalisen aseman tai poliittisen mielipiteensä johdosta. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisjärjestö toteaa olevan pakolainen.

Turvapaikanhakija on henkilö, joka pyytää suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Jos hän on suojelun tarpeessa ja hänelle myönnetään turvapaikka, hän saa myös pakolaisaseman.

4 KUNNAN PALVELUT TOIMIALOITTAIN

4.1 Kunnan henkilöstö

Maahanmuuttajatyöhön ja maahanmuuttaja-asiakkaiden kohtaamiseen liittyvään ja tarjolla olevaan koulutukseen kunnan henkilöstö osallistuu mahdollisuuksien mukaan. Mahdollisuuksia säätelee niin koulutustarjonta kuin käytettävissä olevat ajalliset ja taloudelliset resurssitkin. Koska pienessä kunnassa maahanmuuttajien määrä on suhteellisen pieni, niin maahanmuuttaja-asioihin koulutetaan lähinnä sosiaali- ja sivistystoimen henkilöstöä riittävä määrä vastaamaan maahanmuuttajien tarpeisiin. Seutukunnallisen yhteistyö on huomioitava myös koulutusten järjestämisessä.

4.2 Tulkkauspalvelut

Hallintolaki, kielilaki ja -asetus, ulkomaalaislaki ja -asetus, esitutkintalaki, sosiaalihuoltolaki ja laki potilaan asemasta ja oikeuksista velvoittavat viranomaisia hankkimaan tarvittaessa tulkkaus- ja käännösapua. Puhelin- ja videotulkkauksen avulla on eri kieliryhmien tulkkausapua saatavissa muualla maassa sijaitsevista tulkkeskuksista. Tarvittaessa tulkkauspalveluja ostetaan ulkopuolisilta palveluntarjoajilta.

4.3 Sosiaali- ja terveystoimi

Tuusniemen kunnassa asuvilla maahanmuuttajilla on oikeus samoihin sosiaalipalveluihin kuin muillakin kunnan asukkailla. Sosiaalipalveluina järjestetään sosiaalityötä, perhetyötä, kotipalvelua, asumispalvelua, vammaispalveluita, kasvatus- ja perheneuvolan palveluita ja toimeentulotukipalvelua. Maahanmuuttajien keskuudessa tehtävä sosiaalityö painottuu toimeentulotuen lisäksi yleiseen neuvontaan ja ohjaukseen, mutta myös lastensuojelun kysymyksiin. Maahanmuuttajaperheiden tarvitsemat lastensuojelupalvelut tuotetaan normaalien lastensuojelupalveluiden tapaan. Lapset omaksuvat nopeasti ympäröivästä yhteiskunnasta vaikutteita ja tapoja, joita perheen piirissä ei ehkä hyväksytäkään. Eri kulttuureissa on myös kasvatuksen keinoja, joita Suomessa ei hyväksytä tai jotka ovat jopa kriminalisoituja. Esimerkiksi huoltajuuskiistat ja tapaamisoikeuden järjestäminen saattavat olla vaikeita tilanteita johtuen suomalaisen ja muiden maiden oikeusjärjestelmien eroista.

Työ- ja elinkeinotoimisto ilmoittaa sosiaalitoimistoon Tuusniemen alueelle tulleista maahanmuuttajista. Työvoimahallinnon ja maahanmuuttajan kanssa laaditaan yhdessä henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma. Suunnitelman laadinnan yhteydessä käydään läpi sosiaaliturvaan liittyviä asioita kuten kotoutumistuen ja asumistuen hakemista.

Kun maahanmuuttaja tulee toimeentulotuen hakijaksi, maahanmuuttaja ohjataan työ- ja elinkeinotoimistoon työnhakijaksi ja varataan aika ko. toimistoon.

Päivähoidossa maahanmuuttajalapset huomioidaan mahdollisimman pitkälle heidän kulttuurinsa mukanaan tuomien erityistarpeiden mukaan, kuitenkin huomioiden muu hoitoyhteisö ja hoidon järjestämisen periaatteet.

Maahanmuuttajilla on oikeus kunnallisiin terveystalouteihin samassa laajuudessa ja samoin periaattein kuin kantaväestölläkin. He tarvitsevat alkuvaiheessa opastusta ja ohjausta terveystaloutien oikeasta ja tarkoituksenmukaisesta käytöstä.

Tuusniemen terveysasema tarjoaa maahanmuuttajille normaalit terveyskeskustasoiset lääkärin ja terveydenhoitajan / sairaanhoitajan vastaanottopalvelut, äitiys- ja lastenneuvolapalvelut, kouluterveydenhuollon, kotisairaanhoidon ja fysioterapian palvelut sekä psykiatrisen sairaanhoidon ja hammaslääkäripalvelut.

Sekä sosiaali- että terveystoimessa maahanmuuttajien palvelut järjestetään olemassa olevilla henkilöstöresursseilla.

4.4 Asuminen

Ensimmäisiä asioita kotouttamisessa on asunnon järjestäminen. Kotoutumista edistää, jos alueelle muodostuu riittävän suuri samaan etniseen ryhmään kuuluvien asukkaiden joukko. Tällöin perheiden keskinäinen tuki voi toteutua parhaiten ja oman kulttuurin vaaliminen turvataan. Haasteena on samanaikaisesti myös välttää maahanmuuttajakeskittymien

muodostumista. Kantaväestön joukossa asuessaan maahanmuuttajat oppivat nopeitten suomen kielen ja tutustuvat parhaiten suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin.

Tuusniemen kunta järjestää maahanmuuttajille asuntoja kuten kantaväestölle. Oleskeluluvat tarkastetaan asunnon hakuvaiheessa. Asuntojen järjestämisessä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä Tuusniemen vanhustenkotiyhdistyksen kanssa.

4.5 Varhaiskasvatus ja sivistystoimi

Kunnan tarjoamia varhaiskasvatuspalveluja ovat päivähoito, päivähoidon kerhot ja esiopetus. Lapsen kotoutumiseksi varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen tasapainoista kehitystä, sosiaalisia kontakteja lapsiryhmässä, suomen kielen ja mahdollisuuksien mukaan oman äidinkielen oppimista. Varhaiskasvatus tukee osaltaan myös koko perheen kotoutumista kasvatuskumppanina.

Tuusniemellä maahanmuuttajalasten päivähoito järjestetään normaalina päivähoitopalveluna varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Päivähoitopaikka tarjotaan ryhmäperhepäivähoitokodista tai perhepäivähoidosta. Päivähoidossa otetaan huomioon lapsen kieli- ja kulttuuritausta ja yksilölliset tarpeet. Tarvittaessa kotoutumisen tuki kirjataan huoltajan kanssa laadittavaan lapsen omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Mikäli lapsella ei ole varsinaista hoidontarvetta, perheelle tarjotaan päivähoitopaikan sijaan päivähoidon kerhoja. Alle kouluikäisinä maahan tulleiden lasten tulisi mahdollisimman nopeasti päästä kuulemaan, käyttämään ja oppimaan suomen kieltä.

Maahanmuuttajalasten esiopetus järjestetään normaaleissa esiopetusryhmissä. Opetus toteutetaan esiopetuksen kasvatus- ja oppimistavoitteiden mukaisesti ottaen huomioon lapsen kieli- ja kulttuuritausta ja lähtökohdat.

Maahanmuuttajaoppilaiden opetuksessa on keskeistä suomen kielen osaamisen ja opiskeluvälineiden kehittäminen, jotta oppilaalla olisi mahdollisimman hyvät edellytykset menestyä myös jatko-opinnoissa. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti oppilaan kieli-, kulttuuri- ja koulutaustan pohjalta. Perusopetuksen muiden oppiaineiden lisäksi maahanmuuttajaoppilaille järjestetään suomi toisena kielenä opetusta, muun opetuksen tukea, oman äidinkielen opetusta sekä uskontojen opetusta. Oppilaalle, jolla ei ole riittävää suomen kielen taitoa perusopetuksessa opiskeleminen, voidaan järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta. Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja perusopetuksen oppilaalla on oikeus saada oppilashuoltoa, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Oppilashuollon palveluja ovat mm. kouluterveydenhuollon palvelut sekä koulukuraattori- ja psykologipalvelut.

Esi- ja perusopetukseen oikeutettuja ovat kaikki kunnan alueella asuvat esi- ja peruskouluikäiset lapset kansallisuudesta riippumatta. Lisäksi maahanmuuttajille voidaan tarjota lukio-opetusta Tuusniemen lukiossa. Lukiossa maahanmuuttajanuoren opintosuunnitelma laaditaan tapauskohtaisesti, jolloin ensimmäinen painopiste on kielitaidon arvioinnissa ja

aiemman koulutaustan selvittämisessä. Tämän jälkeen aloitetaan suomi toisena kielenä opetus ja opiskelijaa tuetaan muiden aineiden opintojen aloittamisessa oman kielitaitonsa kehittymisen mukaisesti.

Sivistystoimi hallinnoi myös vapaa-aikapalveluja. Vapaa-aikapalvelut ovat tasapuolisesti kaikkien kuntalaisten käytössä. Maahanmuuttajille vapaa-ajan toimintoihin osallistuminen on hyvä tapa tutustua suomalaiseen kulttuuriin ja aikaansaada vuorovaikutusta suomalaisten kanssa. Musiikista, liikunnasta ja luonnosta nauttimiseen ei tarvita kielitaitoa. Kirjastossa on tarjolla erikielistä kirjallisuutta, informaatiota ja mahdollisuuksia kehittää kansalaisyhteiskunta- ja kielitaitoja, joten kirjaston käytön opettelu on osa kotoutumista. Kirjastolle voi esittää toiveita erikielisten materiaalien hankkimisesta.

5 MUIDEN VIRASTOJEN PALVELUT MAAHANMUUTTAJILLE

5.1 Kansaneläkelaitos

Maahanmuuttajan tulee muuttaa Suomeen vakinaisesti, jotta hän voi saada Kelan etuuksia. Vakinaista asumista osoittavat vähintään kahden vuoden työskentely, paluumuutto tai perhesyistä johtuva muutto Suomeen. Vakinaisesti Suomeen muuttavien on haettava Suomen sosiaaliturvan piiriin pääsyä Kelan asiointipalvelussa. Jos maahanmuuttaja tulee Suomeen tilapäisesti toisesta EU-maasta tai Sveitsistä, hänellä on oikeus välttämättömään sairaanhoitoon eurooppalaisella sairaanhoitokortilla. Kotouttamiseen liittyen Kela lähinnä maksaa erilaisia etuuksia maahanmuuttajille. Maksettavaksi voivat tulla esimerkiksi lapsiperheiden ja sairauden tai työttömyyden perusteella maksettavat etuudet, yleinen asumistuki ja, opintotuki- sekä eläke-etuudet.

5.2 Pohjois-Savon työ- ja elinkeinotoimisto

TE-toimiston palvelut maahanmuuttajille ja kotoutumiseen liittyvät toimet pohjautuvat kotoutumislakiin. Maahanmuuttajilla on Kuopion toimipaikassa oma vastuuvirkailijansa, jolle pääsääntöisesti tehdään maahanmuuttaja-asiakkaiden aikavaraukset.

Työnhakijaksi ilmoittautuville maahanmuuttajille tehdään kahden viikon sisällä asiakkaaksi ilmoittautumisesta vähintään alkukartoitus, mutta mahdollisuuksien mukaan samalla käynnillä myös varsinainen kotouttamissuunnitelma. Aikavaraukselle pyydetään mukaan tulkki ja 1. haastattelukerralle myös sosiaalitoimen virkailija.

Alkukartoituksen tarkoituksena on arvioida alustavasti asiakkaan työllistymis-, opiskelu- ja muut valmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Selvitettäviä asioita ovat mm. koulutus, työhistoria, kielitaito, luku- ja kirjoitustaito, työnhakutaidot, kulkemismahdollisuudet, terveydelliset rajoitteet, ym. työhön ja toimenpiteisiin lähtemiseen mahdollisesti vaikuttavat seikat.

Ensisijaisena palvelutarpeena maahanmuuttajilla on suomen kielen koulutuksiin hakeminen. Kotouttamissuunnitelmassa sovitaan Kuopiossa alkaviin maahanmuuttajien alkukartoitus- ja/tai kotoutumiskoulutuksiin hakemisesta. Ellei sopivia koulutuksia ole lähikuukausina alkamassa, pyritään maahanmuuttaja-asiakkaalle etsimään työharjoittelu- tai työelämävalmennuspaikka, jossa asiakas pääsee tutustumaan suomalaiseen työkuulttuuriin ja samalla oppii myös suomen kielen alkeita. Monesti paikan löytäminen on haastavaa, jos suomen kielen taito on heikko.

Viimeistään kotouttamiskoulutuksen päättymisen jälkeen varataan uusi aika vastuuvirkailijalle, jolloin selvitetään palvelutarpeet uudestaan. Kouluttajalta tulleen loppulausunnon pohjalta tehdään jatkosuunnitelma. Kotouttamisaika on kolme vuotta ja siihen pyritään sisällyttämään mahdollisimman paljon toimenpiteitä, jotka edistävät asiakkaan kotoutumista. Tarkoitus on, että asiakas on samalla viivalla suomalaisten työnhakijoiden kanssa kotoutumisajan päätyttyä.

5.3 Järjestöt ja seurakunnat

Evangelisluterilainen ja ortodoksinen seurakunta sekä muut Tuusniemellä toimivat seurakunnat tarjoavat maahanmuuttajille toimintaa resurssiensa puitteissa. Tuusniemen evangelisluterilainen alue seurakunta on osa Järvi-Kuopion seurakuntaa, joka taas on osa Kuopion seurakuntayhtymää. Siellä harjoitetaan monikulttuurista eli maahanmuuttajatyötä eri toimintayksiköissä ja seurakuntayhtymän tasolla tarvelähtöisesti sen mukaan, mitä kansallisia edustavaa väestöä seurakunnan alueella asuu.

Kuopion seurakuntayhtymässä maahanmuuttajatyöstä vastaa diakonijohtaja. Hän osallistuu mm. maahanmuuttajaverkoston toimintaan ja on mukana viranomaisyhteistyössä

Jokainen paikallisseurakunta huolehtii omalla alueellaan asuvien maahanmuuttajataustaisten ihmisten kohtaamisesta, kotouttamisen tukemisesta, kutsumisesta seurakuntayhteyteen sekä osallistavasta toiminnasta. Seurakuntia rohkaistaan avoimuuteen maahanmuuttajia kohtaan ja rakentamaan eri etnisistä ryhmistä tulevien välistä vuorovaikutusta.

Tuusniemellä toimii useita yhdistyksiä. Näistä 4H-yhdistys järjestää runsaasti erilaisia kerhoja ja retkiä lapsille ja nuorille sekä tuottaa mm. siivouspalveluja. Kulttuuriyhdistykset tarjoavat perinteeseen ja kädentaitoihin liittyvää toimintaa. Lisäksi eläkeläisjärjestöt pitävät kerhoja ja erilaisia tapahtumia ikääntyneille kuntalaisille. Näiden aktiviteettien kautta voidaan auttaa maahanmuuttajia sopeutumaan Suomalaiseen yhteiskuntaan.